

RÁJ, UTOPIE NEBO SKUTEČNOST?

1. BŮH, PODSTATA RÁJE

Lk 17,20.21

kázání ze soboty 23. 2. 2013 - br. Jonczy Radomír

Úvod k cyklu přednášek „Ráj, utopie nebo skutečnost?“

Ráj... Kdo z nás by po něm netoužil? Místo věčné pohody, blaha, rozkoše, dobra, hojnosti, míru, lásky, zdraví, nesmrtelnosti.... Již celá tisíciletí ho lidé hledají. Staří Sumerové věřili, že někde musí existovat ostrov, na kterém se nestřídá horké léto s mrazivou zimou a úmorná sucha s dešťovými přívaly. Ostrov bez nebezpečných šelem a se stromy obsypanými vzácnými diamanty.

Snad všichni vládcové starověkých civilizací snili o tom, že se jim podobný ráj s pomocí bohů podaří vybudovat. Po ráji toužili židovští mesiášové, pod standartou křesťanské víry o něj usilovali katolíci i protestanti, pod standartou rozumu se o jeho realizaci pokoušeli osvícenci. Hitler se v úsilí o jeho dosažení neváhal spřáhnout se samotným ďáblem. Všechny pokusy o dosažení ráje však skončily neúspěchem. Neuspěli ani komunisté, kteří se nám čtyřicet let pokoušeli vtloukat do hlavy, že si ráj na zemi vybudují vlastníma rukama.

Po sametové revoluci v roce 1989 mnozí z nás uvěřili tomu, že s demokratickým zřízením snad už ten ráj konečně nastane. Dnes se nás zmocňuje těžká deziluze :-(. Přesto si s Martou Kubišovou nepřestáváme pobrukovat: „Někde musí být ráj...“

Přemýšlel jsem o tom, že by nás při hledání ráje mohla inspirovat stará moudrá kniha zvaná bible.

Její první kapitoly totiž vypráví o tom, že tady na této zemi ráj už jednou byl: *A Hospodin Bůh vysadil zahradu v Edenu na východě a postavil tam člověka, kterého stvořil.* (1 Moj 2,8.9)

Poslední kniha bible zase tvrdí, že tady ráj zase jednou bude. Její autor, evangelista Jan, nám zde tlumočí Boží příslib: *„Tomu, kdo zvítězí, dám jíst ze stromu života v Božím ráji.“* (Zj 2,7)

No a pro úplnost stojí za zmínku Ježíšovo pojetí ráje. Teology své doby jednou totiž šokoval konstatováním: *„Království Boží nepřichází tak, abyste to mohli vypožorovat; ani se nedá říci: Hle, je tu, nebo je tam. Vždyť království Boží je mezi vámi.“* (Lk 17,21) Podle tohoto pojetí ráj nemusí vždycky být místem. Ježíš propaguje ráj jako stav duše. Kus Takového ráje Ježíš před dvěma tisíci léty přinesl na tuto zem. Všude, kam vkročil, za sebou nechával stopu ráje. Proto mohl svým současníkům říct: *„Království Boží je mezi vámi.“* Byl ukřižován, ale podle zprávy zaznamenané v evangeliích vstal z mrtvých a vrátil se ke svému nebeskému Otcí. Smutným učedníkům sice slíbil, že se jednou vrátí, aby zde znovu vybudoval ráj. Jeho přáním však bylo, aby zde atmosféru ráje, podle jeho příkladu a v jeho moci, šířili už dnes.

Rád bych vás v následujících pěti sobotách pozval k promýšlení známého příběhu o počátku světa. Nevěřící jej často vulgarizují a věřící zase kompromitují, když ho

vnímají a prezentují jen jako historickou reportáž. Rád bych proto poukázal na hlubokou moudrost, která je mezi řádky tohoto příběhu ukryta. Předdesílám, že se raději vyhnu všem spekulacím o vzniku světa a ani vás nebudu zdržovat pokusy o důkaz Boží existence. Raději se s vámi pustím do hledání principů, které dělaly ráj rájem. Když se nám totiž podaří tyto principy objevit, budeme mít větší šanci pochopit, že ráj, coby stav duše, může být realizován už dnes.

1. přednáška „Bůh, podstata ráje“

I. Bůh – požehnání pro člověka

Hledáme-li principy, které dělaly a dodnes dělají ráj rájem, pak vezme, že podle knihy Genesis Hospodin Bůh vysadil zahradu v Edenu na východě a postavil tam člověka, kterého vytvořil (Gn 2,8)... Ráj dokáže vytvořit jedině Bůh. Člověk jej svým působením může akorát tak obdělávat a sčezit (Gn 2,15), nebo jej plundrovat a ničit...

Bůh tedy pro člověka vytvořil ráj, člověk si jej však dlouho užívat nedokázal. V knize Genesis dále čteme: *Nejzchytřejší ze vsí polní zvěře, kterou Hospodin stvořil, byl had. Řekl ženě: „Jakže, Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?“ Žena hadovi odvětila: „Plody ze stromů v zahradě jíst smíme. Jen o plodech ze stromu, který je uprostřed zahrady, Bůh řekl: „Nejezte z něho, ani se ho nedotkněte, abyste nezemřeli.“ Had ženu ujišťoval: „Nikoli nepropadnete smrti. Bůh však ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé.“ Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědoucnost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní a on též jedl. Oběma se otevřely oči: Poznali, že jsou nahí. Spletli tedy fíkové listy a přepásali se jimi. Tu uslyšeli hlas Hospodina Boha procházejícího se po zahradě za denního vánku. I ukryli se člověk a jeho žena před Hospodinem Bohem uprostřed stromů v zahradě. Hospodin Bůh zavolal na člověka: „Kde jsi?“ (1 Moj 3,8)*

Při čtení tohoto textu by snadno mohl vzniknout dojem, že se rozčilený Bůh do ráje rozběhnul jen proto, aby mohl člověka plácnout přes prsty za to, že zhřešil. Hebrejský termín h-l-k, který zde čeští překladatelé překládají slovesem „procházet se“, však v hebrejštině znamená „být s někým ve společenství“. Doslovně tedy: *Tu uslyšeli hlas Boha, který s nimi až dosud žil ve společenství a ukryli se před ním.*

Bůh dělá ráj rájem. Bůh je podstatou ráje. Když se člověk přestane řídit jeho radami a začne se před ním ukrývat, ráj je ohrožen a postupně se začíná měnit v peklo. Přemýšleli jste už někdy nad tím, co v životě prvních lidí jejich pochybení způsobilo?

II. Důsledek ztráty společenství s Bohem

Hospodin Bůh zavolal na člověka: „Kde jsi?“ On odpověděl: „Uslyšel jsem v zahradě tvůj hlas a bál jsem se. A protože jsem nahý, ukryl jsem se.“ Bůh mu řekl: „Kdo ti pověděl, že jsi nahý? Nejedl jsi z toho stromu, z něhož jsem ti zakázal jíst?“ Člověk odpověděl: „Žena, kterou jsi mi dal, aby při mne stála, ta mi dala z toho stromu a já jsem jedl.“ (Gn 3,8-12)

a) Strach

Všimli jste si? *Bál jsem se*, říká Adam Bohu. Na scéně dějin se poprvé objevuje fenomén strachu. Muž a žena poprvé neběží svému Stvořiteli vstříc. Dokud jej milovali,

nevěděli, co je strach. Nyní se před ním ukrývají a bojí se. Evangelista Jan by k tomu dodal: *Láska nezná strach; dokonalá láska strach zahání, vždyť strach působí muka a kdo se bojí, nedošel dokonalosti v lásce.* (1 J 4,18) Prvním důsledkem narušeného společenství člověka s Bohem je tedy strach, který ráj proměňuje v peklo.

b) Odcizení

Náš text však ještě ukazuje na další důsledky narušeného společenství člověka s Bohem. *Spletli fíkové listy a přepásali se jimi... Zvláštní... Nazí přece byli od chvíle svého stvoření. Dosud však byli nazí a nestyděli se. Neměli před sebou co skrývat. Najednou se ukrývají a to nejenom před Bohem, ale i vzájemně jeden před druhým. Ztratí-li člověk společenství s Bohem, je ohrožena i jeho komunikace s lidmi. Vzniká totiž fenomén individualismu, díky němuž se opět ráj mění v peklo.*

c) Osočování

A je zde ještě jeden, v pořadí již třetí důsledek přerušeného společenství člověka s Bohem: *„To žena, kterou jsi mi dal, aby při mně stála, ta mi dala z toho stromu a já jsem jedl.“* Metodistický teolog Vladislav Žák ve svém komentáři ke knize Genesis napsal: Tam, kde vládne hřích, tam nemohou být lidé solidární. I když vědí, že jejich společným údělem je zahynutí, snaží se alespoň na úkor druhých své zahynutí oddálit co nejvíce. Hřích nezná sebeobětování se pro druhé. Hřích všechno rozkládá nedůvěrou, zlobou a vzájemným osočováním.

III. Šance pro člověka

Suma sumárum... Člověk ztratil důvěru v Boha a tím se definitivně připravil o ráj. Taková je realita. Přesto se při pročítání příběhu z ráje přirozeně ptáme, jestli přece jen neexistuje nějaká cesta zpět?

Kniha Genesis má pro nás dvě dobré zprávy:

a) Bůh hledá člověka

Hospodin zavolal na člověka: „Kde jsi?“ Tato otázka určitě nebyla výrazem Božího tápání, ale spíše jeho povzdechem a výzvou k přemýšlení. „Člověče, uvědomuješ si, kam až jsi se díky hříchu, který narušil naše společenství, dostal?“ Evangelium je dobrá zpráva o tom, že Bůh hledá člověka. Otázka: *„Adame kde jsi“* je důkazem toho, že mu na člověku stále ještě záleží. Zaznívá všude tam, kde je zvěstováno evangelium. A ještě jedna dobrá zpráva:

b) Bůh odívá člověka

„Hospodin Bůh udělal Adamovi a jeho ženě kožené suknice a přioděl je.“ (1 Moj 3,21) Pánu Bohu evidentně nešlo o to, aby se člověk nenachladil, nešlo mu ani o jeho morálku :-). Zástěrku k zakrytí nahoty si už přece člověk vyrobil z fíkových listů sám. Kožené suknice chtějí signalizovat něco podstatně důležitějšího. Kvůli Adamovi a Evě muselo zemřít nějaké zvíře. Oblékl-li Bůh člověka do kožené suknice, naznačil mu tak, že jeho vina sice nemůže být odčiněna, ale může být překryta, smazána obětí Boha Ježíše Krista. Na hoře Golgotě vzal Ježíš na sebe hřích Adama a Evy i hříchy nás všech. Sestoupil s nimi až do pekel. Definitivně nás jich tím zbavil a otevřel nám tak cestu zpět do ráje. Slyšíš? Vesmírem právě zaznívá volání: *„Adame, kde jsi?“* Stačí zareagovat a vykročit... Amen